

ISSN 1452-7367
Vol. 10, br. 1. 2011.

UNIVERZITET U BEOGRADU
FAKULTET ZA SPECIJALNU EDUKACIJU I REHABILITACIJU
IZDAVAČKI CENTAR - CIDD

**SPECIJALNA EDUKACIJA
I REHABILITACIJA**

**SPECIAL EDUCATION
AND REHABILITATION**

1

Beograd, 2011.

Izdavač
Univerzitet u Beogradu
Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju
Visokog Stevana 2, Beograd
Izdavački centar - CIDD

Za izdavača
Prof. dr Jasmina Kovačević, dekan

Glavni i odgovorni urednik
Doc. dr Vesna Vučinić

Uređivački odbor

Prof. dr Milica Gligorović	Prof. dr Svetlana Slavnić
Prof. dr Nadica Jovanović-Simić	Prof. dr Danijela Ilić-Stošović
Prof. dr Vesna Žunić-Pavlović	Mr Slobodanka Antić

Međunarodni uređivački odbor

Doc. dr Mira Cvetkova-Arsova, Univerzitet u Sofiji „St. Kliment Ohridsky”, Bugarska, Prof. dr Igor Leonidovič Trunov, Akademik Ruske akademije prirodnih nauka, Rusija, Prof. dr Zora Jačova, Univerzitet „Sv. Kiril i Metodije” Skoplje, Makedonija, Prof. dr Viviana Langher, Univerzitet „La Sapienza”, Rim, Italija

Prof. dr Tina Runjić, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska
Dr Ingrid Žolgar Jerković, Univerzitet u Ljubljani, Slovenija
Prof. dr Vassilis Argyropoulos, Univerzitet u Tesaliji, Grčka

Jezička redakcija teksta
Mr Maja Ivanović

Prevodilac za engleski jezik
Maja Ivančević Otanjac

Sekretar redakcije
Sanja Ćirić

Tiraž
200

Štampa
„Planeta Print”, Beograd

ISSN 1452-7367

Časopis izlazi četiri puta godišnje. Od 2010. godine u finansiranju časopisa učestvuje Ministarstvo za nauku i tehnološki razvoj Republike Srbije.

Beograd, Visokog Stevana 2, 2920 451,
Email: pdnauka@fasper.bg.ac.rs

Publisher:
University of Belgrade
Faculty of Special Education and Rehabilitation
Visokog Stevana 2, Belgrade
Publishing Center - CIDD

For the Publisher
Prof. Jasmina Kovačević, PhD, Dean

Editor-in-Chief
Doc. Vesna Vučinić, PhD

Editorial Board
Prof. Milica Gligorović, PhD Prof. Svetlana Slavnić, PhD
Prof. Nadica Jovanović-Simić, PhD Prof. Danijela Ilić-Stošović, PhD
Prof. Vesna Žunić-Pavlović, PhD Slobodanka Antić, MA

International Editorial Board
Doc. Mira Cvetkova-Arsova, PhD, Sofia University „St. Kliment Ohridsky”,
Bulgaria, Prof. Igor Leonidovič Trunov, PhD, Academician of the Russian Academy
of Natural Sciences, Russia, Prof. Zora Jačova, PhD, University „St. Cyril and
Methodius”, Macedonia, Prof. Viviana Langher, PhD, University „La Sapienza”,
Roma, Italy, Prof. Tina Runjić, PhD, University of Zagreb, Croatia, Ingrid Žolgar
Jerković, PhD, University of Ljubljana, Slovenia, Dr Vassilis Argyropoulos, PhD,
University of Thessaly, Department of Special Education, Greece

Serbian Proofreading
Maja Ivanović, MA

Translation into English
Maja Ivančević Otanjac

Secretary
Sanja Ćirić

Number of copies: 200

Printed by:
„Planeta Print”, Belgrade

ISSN 1452-7367

Published four times a year. Financial support since 2010: Ministry of Science and
Technological Development of the Republic of Serbia

Belgrade, Visokog Stevana 2, +381 11 2920 451,
Email: pdnauka@fasper.bg.ac.rs

SAOPŠTENJA

Михаил ЛЮБИМОВ ЛЬВОВИЧ¹
GOU CPPPpK „Blago”
Institut za probleme inkluzivnog obrazovanja
Moskovski gradski psihološko-pedagoški univerzite
Moskva, Rusija

ORGANIZACIJA SISTEMA PSIHOLOŠKO-PEDAGOŠKE PODRŠKE DECI SA OŠTEĆENJEM SLUHA²

(iz iskustva rada državne obrazovne ustanove, Centra psihološko-pedagoške rehabilitacije i korektivnog rada „BLAGO”)

Organizacija sistema psihološko-pedagoške podrške deci sa smetnjama u razvoju je jedan od kriterijuma ocene kvaliteta obrazovnih usluga. Osnovni pravci delatnosti državne obrazovne ustanove, Centra psihološko-pedagoške rehabilitacije i korektivnog rada sa decom sa oštećenjem sluha i govora „BLAGO”, koji funkcioniše u Zapadnom okrugu grada Moskve, su rešavanje problema sveobuhvatne psihološko-pedagoške podrške, rehabilitacije, ostvarivanje optimalne kompenzacije kao uslova integracije i socijalne adaptacije dece sa oštećenjem sluha, uzrasta od 2 meseca do 18 godina.

Strukturu Centra čine: Odsek za dijagnostiku i korektivni rad sa gluvom i naglupom decom, Odsek za psihološku podršku, Odsek za logopedsku dijagnostiku i tretman, Odsek za razvoj inkluzivnog obrazovanja i Naučno-istraživački odsek.

¹ E-mail: center-bлаго@mail.ru, ГОУ ЦППРiK „Благо, Института проблем инклюзивного образования, Московский городской психолого-педагогический университет

² Rad je saopšten na naučno-stručnom skupu Dani defektologa Srbije „Reforma vaspitno - obrazovnog sistema u sklopu postojećih sistemskih inkluzivnih procesa”, Subotica 12-14. januar. 2011. godine.

Centar je opremljen savremenim dijagnostičkim i didaktičkim sredstvima, koja omogućavaju efikasno ostvarivanje korektivnog rada u odgovarajućim uslovima.

Stalnu psihološko-pedagošku pomoć u Ustanovi u ovom trenutku dobija 136-oro dece sa oštećenjem sluha i njihove porodice. U ovoj grupi je 18% dece najmlađeg uzrasta, 43% dece koja se školuju u specijalnim predškolskim i školskim institucijama, kao i 39% dece koja se školuju u redovnim školama.

Sveobuhvatan korektivni rad i podrška detetu sa oštećenjem sluha i njegovoj porodici, zasnovan je na modelu kontinuiranog timskog praćenja deteta od nastanka oštećenja sluha do perioda njegove stabilne adaptacije u okruženju.

Stručnjaci iz ustanove su u svom radu usmereni na širok dijapazon činilaca koji dovode do pojave odstupanja u psihofizičkom razvoju, u cilju izbora adekvatnih vidova tretmana i razrade korektivno-razvojnih programa. Osim toga, stručnjaci stalno tragaju za inovacijama metoda i sredstava rada.

Smatramo da psihološko-pedagoški korektivni rad sa decom oštećenog sluha treba započeti od najranijeg uzrasta. Ovome u prilog govore doslovno revolucionarne promene u oblastima audiologije i slušnih pomagala, kao što je kohlearna implantacija. Te promene omogućavaju efektivnu dijagnostiku i adekvatnu elektroakustičku korekciju slušnog opažanja.

Osnovni vid korektivnog rada počiva na individualnom pristupu, koji je uslovljen specifičnošću smetnji u razvoju. U radu koristimo sveobuhvatan pristup, koji, u skladu sa individualnim obrazovnim programom za svako dete, realizuju kvalifikovani stručnjaci (surdopedagozi, logopedi, psiholozi, specijalni pedagozi i zdravstveni radnici).

Razrađen sistem evaluacije, zasnovan na različitim naučno-informativnim i metodičkim saznanjima, omogućava operativno praćenje efektivnosti rada pedagoga i utvrđivanje dinamike postignuća svakog deteta.

Na kraju svakog polugođa radi se analiza dotadašnjeg rada, na osnovu koje se sprovode modifikacije individualnih korektivno-razvojnih programa.

Jedan od najvažnijih principa rada Centra je neposredno učešće roditelja u korektivno-razvojnem procesu. Neosporno je, da je deci

koja su uključena u sistem specijalnog obrazovanja, potrebno da više vremena provode u kontaktu sa roditeljima, nego deci tipičnog razvoja. Optimalno vreme koje roditelj provodi sa svojim detetom, po našem mišljenju, obično nije kraće od 35-40 sati nedeljno, što omogućava efektivnu kompenzaciju postojećih nedostataka. Individualni i grupni treninzi, koji se organizuju za roditelje, omogućavaju usvajanje konkretnih pravila i metoda rada sa decom, korišćenjem principa obuke „Radi kao ja!”.

Osim toga, stručnjaci Centra prate proces interakcije roditelja i deteta u cilju ukazivanja neophodne psihološke pomoći.

U poslednje vreme u Rusiji se na zvaničnom nivou usmerava pažnja na integraciju dece sa smetnjama u razvoju u redovan sistem školovanja. U isto vreme, neophodno je da napomenemo, da se dugo u većini slučajeva integracija dece sa oštećenjem sluha u redovne obrazovne ustanove vršila stihijski, na insistiranje roditelja. U tim situacija se sa teškoćama suočavaju kako sama deca i njihovi roditelji, tako i pedagozi ovih ustanova. Razumljivo je da psihološka spremnost za školu, kao i opšti obrazovni nivo, kod značajnog broja dece sa smetnjama u razvoju nije na zadovoljavajućem nivou, što ukazuje ne samo na mogućnost pojave školskog neuspeha, već i na izražene teškoće interakcije sa ostalim učesnicima u obrazovnom procesu.

Osim toga, obrazovnom sistemu u sadašnjem trenutku nedostaju važne komponente, kao što su tolerantnost i kultura milosrđa. Zbog toga se deca sa smetnjama u razvoju u praksi često sreću sa neblagonaklonošću sredine (uključujući učitelje, roditelje i decu).

Centar „Blago” se osam godina bavi problemima integracije. Iskustva koja smo stekli, na prvom mestu su pokazala važnost maksimalne pripreme dece sa oštećenjem sluha, počev od najranijeg uzrasta, za njihovo adekvatno uključivanje u obrazovnu sredinu redovnih škola.

Rana i sveobuhvatna rehabilitacija omogućava dostizanje višeg nivoa jezičkog i psihičkog razvoja ličnosti gluvog deteta predškolskog uzrasta i doprinosi efektivnijoj i kvalitetnijoj pripremi deteta za uključivanje u redovnu školu i usvajanje akademskih znanja u skladu sa uzrastom.

Na osnovu postojećih iskustava, stručnjaci Centra „Blago” smatraju da je neophodno da se integracija (inkluzivno obrazovanje) zasniva na sledećim principima:

1. da se koriste modeli kontinuiranog timskog praćenja deteta sa smetnjama u razvoju, od stadijuma najranije pojave smetnji do perioda njegove stabilne adaptacije u okruženju;
2. oslanjanje na različite smernice za inkluziju i obuku roditelja za aktivno učešće u vaspitanju i obrazovanju svoje dece;
3. da se organizuje služba koja pruža podršku deci sa smetnjama u razvoju tokom vaspitno-obrazovnog procesa, počev od predškolskog uzrasta;
4. da se vrši individualna priprema dece sa smetnjama u razvoju u cilju njihovog uključivanja u redovne razrede, kao i da se sprovodi stalni sveobuhvatni monitoring adaptivne stabilnosti i uspeha;
5. da se vrši priprema roditeljskih, učeničkih i pedagoških kolektiva opšteobrazovnih ustanova za prihvatanje dece sa smetnjama u razvoju;
6. da se razvija interakcija ustanova socijalne zaštite, zdravstvene zaštite i obrazovanja, u cilju stvaranja neophodnih uslova za adekvatno školovanje dece sa smetnjama u razvoju u redovnoj školi;
7. da se teži uključivanju šire društvene zajednice – udruženja roditelja, sponzora i sl., u cilju stvaranja inkluzivne obrazovne sredine za decu sa smetnjama u razvoju.

Realizaciju ovih principa omogućava zajednički rad psihološko-pedagoške službe škola i PMSS centara Zapadnog okruga.

Osim toga, stručnjaci prilikom rešavanja pitanja integracije, zajedno sa administracijom i pedagogima škola, rade na formiranju vrednosti kao što su tolerancija i milosrđe. Zato je jedna od etapa stvaranja tolerantne sredine u opšteobrazovnim ustanovama izrada programskog dokumenta „Izjava o vrednostima” (analog „Etičkom kodeksu škole”). Ovaj dokument dalje razrađuju i prihvataju obrazovne ustanove, uz razumevanje da je formiranje produktivnih vrednosti moguće samo u sredini u kojoj te vrednosti poštuju svi učesnici obrazovnog procesa.

Važno je da napomenemo, da su deca koja dobijaju podršku našeg Centra adaptirana, da su dobri učenici, da vode normalan školski život. Prošle školske godine, tri prva učenika, koja smo mi vodili od početka osmogodišnjeg eksperimenta, su uspešno završila školu i upisala prestižne fakultete u zemlji (Ruski univerzitet Družbe naroda

„Lumumba”, Moskovski državni tehnički univerzitet „Baumana”), na kojima su nastavili da se uspešno školuju.

Predložen sistem psihološko-pedagoške podrške omogućava smanjenje socijalno-psihološke napetosti koja se javlja tokom obrazovanja i vaspitanja dece sa oštećenjem sluha u redovnim školama, kao i potpomaganje pozitivnog razvoja ličnosti gluvog i nagluvog deteta tokom svih etapa njegovog boravka u opšteobrazovnoj sredini.

LITERATURA

1. Кулакова, Е. В., Любимов М. Л., Белобородова, Е. В., Любимова М. М., Комлева Г. М., Смирнова Э. М., Шевченко Ж. Н.: (2010). Инклюзивное образование: психолого-педагогическое сопровождение детей с нарушениями слуха в общеобразовательной школе. Москва: Центр психолого-педагогической реабилитации и коррекции для детей с нарушениями слуха и речи „Благо”.
2. Любимов М. Л.: (2006). Роль специализированного Центра „Благо” на современном этапе столичного образования // Традиционные и инновационные технологии обучения в системе специального образования в условиях модернизации столичного образования. Москва.